

החובל פרק שמיני בבא קמא

פז.

עין משפט
נר מצוה

כל שאינו נמכה כו'. וקומא הא אפיקתיה מדין מיתת בית דין:
כל שיטנו במשפט כו'. דהא אפיקתיה מכלל ושפטו: רב יוסף.
כגי נהור הוי: ברתני' ושור אינו משלם אלא נוק. כדאמר רבי
(בב) ארש צעמיתו ויקרא כדן ולא שור צעמיתו: ופטור מדמי ולדו.

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כדאמר בשור שננגח (א) את הפרה (לעיל
(ב) אגשים [שמות כהן] ולא שוריים: מכה
אביו ואמו אין חייב עד שיעשה בהן
חבורה באלו הן הנחנקין (סנהדרין
דף פה:): עזר ואשה שהכלו באחרים
פטורים. שאין להם מה לשלם:
נתגרשה האשה ונשפחה העזר.
וקנו נכסים: חייבין לשלם. שהרי
מתלה הן חייבין אלא שאין להם מה
לשלם שנכסי מלוג של אשה משועבדים
לבעל לפירות ולירושה (א): גמ' צנס
קטנה של אחרים חננה למי גדולה
ודאי ידיה הויא: [שנה נעורים אב].
דכתיב [נעוריה בית אביה] כל שנה
נעורים לאביה (א) אפי' כסף קדושין
שלו: דאי בעי מסר לה אביה
למוכה שחין. דכתיב (דברים כב) את
בתי נתמי לאשה הזה אלמלא צידו
למתה נמי שירמא הלך כסף קדושין
נמי לאביה: לא מצי חביל בה.
דאין

וכן היה רבי יהודה פטור מכל דינים שבתורה
מ"ט דרבי יהודה אמר קרא וישפטו העדה
בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים
האלה כל שישנו במכה ובגואל הדם ישנו
במשפטים כל שאינו במכה ובגואל הדם
אינו במשפטים תניא אידך ר' יהודה אמר
סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה
פטור מכל מצות האמורות בתורה אמר רב
שישא בריה דרב אידי מאי טעמא דר' יהודה
אמר קרא (ב) ואלה המצות החקים והמשפטים
כל שישנו במשפטים ישנו במצות וחקים וכל
שאינו במשפטים אינו במצות וחקים (א) אמר
רב יוסף מריש היה אמינא מאן דאמר הלכה
כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא
עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא
וקא עבדינא מצות והשתא דשמעית להא
דר' חנינא (א) דאמר ר' חנינא (ג) גדול המצווה
ועושה ממו שאינו מצווה ועושה מאן דאמר
לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי
אגרא טפי: ברתני' זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נוק צער ריפוי
שבת ובושת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נוק ופטור מדמי
ולדות (א) המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה החובל בחבירו
ביום הכפורים חייב בכלל * החובל בעבד עברי חייב בכלל חוץ מן השבת
(א) בזמן שהוא שלו * החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכלל * רבי יהודה
אומר אין לעבדים בושת * חש"ו פגיעתן רעה * החובל בהן חייב והם שחבלו
באחרים פטורין * העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו
באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן * נתגרשה האשה נשתחרר העבד
חייבין לשלם * המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה החובל בחבירו בשבת
פטור מכולן מפני שהוא גידון בנפשו * החובל בעבד כנעני שלו פטור
מכולן: גמ' בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קטנה של
אחרים חבלה למי מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב
חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבח
נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכה שחין מצי
מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא
אמר

משום דלית ליה לרצא רשע רשע אלא משום שאין רצח דמגופיה
דקרא שמעינן דאין משלמים במכות ובלאו נערוה (מכות דף לה.
(א) גבי חייבי מלקות שוגגין ודבר אחר דלמך ר"ל צפירות ריבמה
תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות היכן ריבמה תורה אלא אמר
רשע רשע רצח אמר מכה מכה
התם ודאי לא דריש רצח רשע רשע
וכן ר' יוחנן פליג אר"ל ומחייב חייבי
מלקות שוגגין בתשלומין ולא דריש
רשע רשע וכן דההוא פירקא (דף לה.)
אמר גבי לא יהיה אסון ענוש יענש
והא מהכא נפקא מהתם נפקא כדי
רשעו משום רשעה אחת אחת
מחייבו כו' ומסיק חדא צמיחה וממון
ודלא במלקות וממון לא דריש רשע
רשע והיינו טעמא דרצח ור' יוחנן
וההיא סוגיא כצרי ללא דרשי רשע
רשע אלא לענין דזרים שהן בגוף
המלקות דקרא דרשע בגוף המלקות
כתיב והיה אם בן הכות הרשע אכל
לפטור מממון שהוא צהדי מימה
ומלקות שאין בגוף המלקות לא דרשינן
אבל ממנה שיהא ליה רצח שפיר
דנתשלומין כתיב מכה צהדיה ישלמה
ואציי אית ליה אפי' התם ג"ש דרשע
רשע וסוגיא דהתם גבי רשעו אליבא
דרצח אחיא ואציי הוה מוקי כרבי
מאיר צמיחה ומלקות דמלקות וממון
לא כרין קרא אחיא רשע רשע:
ובן היה רבי יהודה פוטרי מכל
דינים שבתורה. מימה א"כ
מאי איריא דפטור ר' יהודה צנוסת
לעיל ולמה לי ג"ש דעיניך עיניך
וגראה לר"י שלכסוף חור צו ר'
יהודה ממנה שיהא פוטרו מצוסת
לכד כשמלא דרשה לפוטרו ממימה
וגלות א"כ אי לאו דגלי ג"ש דעיניך
לפטור סומא הוה סבאל למדרש גבי
גלות כר' מאיר:

רשע רשע רצח אמר מכה מכה
התם ודאי לא דריש רצח רשע רשע
וכן ר' יוחנן פליג אר"ל ומחייב חייבי
מלקות שוגגין בתשלומין ולא דריש
רשע רשע וכן דההוא פירקא (דף לה.)
אמר גבי לא יהיה אסון ענוש יענש
והא מהכא נפקא מהתם נפקא כדי
רשעו משום רשעה אחת אחת
מחייבו כו' ומסיק חדא צמיחה וממון
ודלא במלקות וממון לא דריש רשע
רשע והיינו טעמא דרצח ור' יוחנן
וההיא סוגיא כצרי ללא דרשי רשע
רשע אלא לענין דזרים שהן בגוף
המלקות דקרא דרשע בגוף המלקות
כתיב והיה אם בן הכות הרשע אכל
לפטור מממון שהוא צהדי מימה
ומלקות שאין בגוף המלקות לא דרשינן
אבל ממנה שיהא ליה רצח שפיר
דנתשלומין כתיב מכה צהדיה ישלמה
ואציי אית ליה אפי' התם ג"ש דרשע
רשע וסוגיא דהתם גבי רשעו אליבא
דרצח אחיא ואציי הוה מוקי כרבי
מאיר צמיחה ומלקות דמלקות וממון
לא כרין קרא אחיא רשע רשע:
ובן היה רבי יהודה פוטרי מכל
דינים שבתורה. מימה א"כ
מאי איריא דפטור ר' יהודה צנוסת
לעיל ולמה לי ג"ש דעיניך עיניך
וגראה לר"י שלכסוף חור צו ר'
יהודה ממנה שיהא פוטרו מצוסת
לכד כשמלא דרשה לפוטרו ממימה
וגלות א"כ אי לאו דגלי ג"ש דעיניך
לפטור סומא הוה סבאל למדרש גבי
גלות כר' מאיר:

המנות והיאך יפרוס על שמע להוליא אחרים וצירושלמי דמוקי שלא ראה מאורות מימיו ציוש צבית אפל [אין] שולד צמעה
ואינו סומא א"ש אכל צמעה דידן משמע דמיירי צסומא ממש ומפרש טעמא דרבי יהודה דאמר אין פורס משום דאין נהנה מן
המאורות ורבנן [סבירין] אית ליה הנאה כר' יוסי שראה סומא וצבוקה צידו אמר ליה בני אצוקה זו למה אמר ליה כל זמן שאצוקה
זו צידי בני אדם רואין אותי ומליין אותי מן הפחמים והאי טעמא לא שייך אלא צסומא ממש ונראה דאף ע"ג דפטור ר' יהודה
סומא מכל המנות מ"מ מדרבנן חייב דאע"ג דאשה מיפטרה צמנות עשה שהזמן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מלות
הרבה דמחייבת זהו אכל סומא אי פטרת ליה מכל המנות אפי' מדרבנן א"כ הי"ל כמו נכרי שאין נוהג צמורת שראל כלל ולכך אותו
שלא ראה מאורות מימיו אפילו מדרבנן לא יפרוס על שמע עין דלית ליה הנאה אכל צוין ראה ונסתמא חייב מדרבנן ומוציא
אחרים ידי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אלא מדרבנן דק"ש דרבנן היא כדאמר צמי שמתו (בבבא דף כה.) ולא דמי חיוב דסומא
לחיוב דקטן שהגיע לחינוך (א) שאין אלא לחנוכו דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוליא אחרים ידי חובתו (א):

בבעבד כנעני שר' פטור מכולם. וא"ת והא צרפחתו חייב כדקאמר צפ"ק דגיטין (דף יב: ושם) גבי קיטע יד עצדו של חצירו
נותן צבחו ורפוחתו לרבו ופריך רפוחתו לדידה היא דבעי איתסויי ציה ומשני לא צריכא דלמדותו לה' יומי ועבדו סמא
חריפא ואיתסי בתלתא יומי וי"ל דה"ג פטור מכולם היינו מן היתרון דלמדותו ציה' ואיתסי צג' ואם תאמר ותפשוט ממתני' ליכול
הרצ לומר לצדד עשה עמי ואינו זך מדפטור משצת וי"ל דהכא מיירי בין את העבד ומיהו קשה מאי קמ"ל רבי יוחנן שנותן רפוחתו לרבו
דהיינו היתרון ואיתסי צג' ומתני' היא דפטור מכולם ע"כ נראה שיש חלק בין אחרים חובלין צו בין להרצ עגמו חובל צו שצבד וזה צבלי' (א)
כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים אב. פי' צקונטרס דכתיב צנעוריה צית אציה כל שנה נעורים לאציה וצנטיס אחוזין (ב"ב דף
יב: ושם) גבי מציאת צנו וצמו הקטנים נמי פי' דצמו מציאתה לאציה משום דצנה נעורים לאציה וקשה לפירושו דצריש פרק קמא
דקדושין (דף ג: ושם) ובלאו נערוה (מכות דף מ: אמר דההוא צהפרת נדרים הוא דכתיב ולא ילפינן מהתם שאר דברים ונראה דכלל
דוכתי דקיטע שנה נעורים לסימנא צעלמא נקטיה ולא משום דמפיק מצנעוריה וצשמעתין נמי פירש צקונטרס צסוף דצירו דכסף
קדושין שלו דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין ומציאתה נמי לא צ משום אציה כדמפרש גמרא צפרק נעיה נשתפתה (שם דף מ: ושם)
דחיישינן שמה מתוך שנהא שלא תתן לו מציאה ימסרנה למנוול ומוכה שחין ומציעא ליה צחבלה לרבי אלעזר דאע"ג דאין שייך
ציה אציה דלא קפיד צמדי דצית להו צערא צגופייהו כדאמר לקמן מ"מ ראי הוא להיות של אצ משום דאפחתה מכספה:

בא א מיי פ"ד מהל'
חובל ומזיק ה' י
סמך עיני ע:
בא א מיי שם סמך שם
טו"ש ע' מ"מ סמון
מכד טע"ג:
בא א מיי שם הלכה כ'
טו"ש ע' סע"ח:
בא א מיי שם הל' כה
טו"ש ע' סע"ט:
בא א מיי שם הלכה ז' ועיין
בשנתו ובמ"מ טו"ש ע'
שם טע"ג א ב:
בא א מיי שם הלכה י'
טו"ש ע' סע"ג:

מוסף רש"י

יומא טבא לרבנן.
פטורה לתלמידי (קדושין
לא.) ולא עשה בהן
חבורה. דאין עליו חיוב
מימה עד שיעשה צנס
פטורה (לעיל פה.) אין
לצבדים בושת. דאית
לת העבד, לא מימנה תורה
למת דמי צממו (סנהדרין
פ"ג.)

רבינו חננאל

אמר רב יוסף מריש הוה
אמינא מאן דאמר הלכה
כר' יהודה עבדינא להו
יומא טבא לרבנן, דאמינא
לא מפקדינא וקא עבדינא
מצות. וכיון דשמעית להא
דר' חנינא דאמר גדול
המצווה ועושה ממי
שאינו מצווה ועושה
אמינא אורבה מאן דאמר
לי אין הלכה כר' יהודה
עבדינא יומא טבא לרבנן.
וכיון דאוקמינן למתניתין
היא סתמא דלא כר'
יהודה, שמע מינה דלית
חילתא כר' יהודה.
דהאמר ר' יוחנן הלכה
בכל מקום כסתמא
דמתניתין. החובל בבת
קטנה שלאחרים חבלה
למי, פיר', כלומר ה'
דברים שהחבלה למי. מי
אמרינן כיון דאקני רחמנא
שבח נעורים לאביה, פיר'
דכתיב צנעוריה בית אביה,
וגריסין כחובותו צנעוריה
בית אביה, כל שבח
נעורים לאביה. ותנן האב
זכאי בכחו בקידושיה
בכסף בשטר ובביאה,
זכאי במציאתה ובמעשה
דידה. חבלה נמי לאביה
הוא דהא אפחתה מכספה,
פיר' שאך קטע ידה או
סימה עינה פחת לאביה
מכסף קידושיה הראיון לו
הולכך יקח החבל במקום
אותו פחת. דאי בעי
למיסרה למוכה שחין
מצי מסר לה, פיר' דיש
לאב למסור את בתו קטנה
לכל אשות שירצה שנאמר
את בתי נותני לאיש הזה,
וכיון שעשה לה טובה
ומסרה לטוב וזהו שבח
נעורים. אבל חבלה כיון
דאי בעי מחבל בה לא מצי
חביל בה לא אקני ליה
רחמנא, פיר' ויהא שלה.

תורה אור השלם

1. וישפטו העדה בין
המכה ובין גואל הדם על
המשפטים האלה.
מדרבנן לה כד
הוצאת המצוה החקים
והמשפטים אשר צוה ה'
אלהיכם ללמד אתכם
לעשות בארץ אשר
אתם עברים שמה
לרשתה: דברים ו א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכן וכו'
שנעני למיחן שאינו אלא
למנו: *

גליון הש"ס

בתנ"י ר"א אין לעבדים
בושת. עיין ד"ה דף מ'
ע"א מוספות ד"ה צדק:
שם החובל בהן חייב עיין
לעיל דף פה ע"ב מוספת
ד"ה נהי דקמ:

הנהגות מהר"ב רנשבורג

(א) בתנ"י צונן סהוא סלו.
ע"י פני היסע ולפ"ש
לעיל דף פו ע"א לק"מ
יעושה ודו"ק: